JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
6 päivänä kesäkuuta 2000 *

I Johdanto

1. Kyseessä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä on kyse siitä, muodostavatko EY:n perustamissopimuksen sisämarkkinoita koskevat säännökset — erityisesti 3 artiklan c ja g alakohta, 3 a artikla, 5 artikla, 7 a artiklan toinen kohta, 102 a artikla ja 103 artiklan 3 ja 4 kohta [1] — esteen Ranskassa sovellettavalle kirjojen kiinteitä hintoja koskevalle lainsäädännölle. Tuomioistuin on katsonut jo useissa Ranskassa sovellettavaa kirjojen määrähintajärjestelmää koskevissa ratkaisuissaan [2] — tosin ennen sisämarkkinoiden luomista 1.1.1993 — että yhteisön oikeuden senhetkisessä tilassa perustamissopimuksen 5 artiklan toisessa kohdassa, luettuna yhdessä 3 artiklan f alakohdan, 85 artiklan ja 86 artiklan (joista on tullut EY 81 ja EY 82 artikla) ei kielletä jäsenvaltioita antamasta lainsäädäntöä, jonka mukaan kirjan kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kirjan vähittäismyyntihinta, joka koskee kaikkia vähittäiskauppiaita, kunhan tämä lainsäädäntö on sopusoinnussa muiden asiaa koskevien perustamissopimuksen ja erityisesti tavaroiden vapaata liikkumista koskevien määräysten kanssa. Kansallisella tuomioistuimella, Cour d'appel Grenoblella, on pääasian yhteydessä selvitettävänä erityisesti kysymys, onko oikeustila muuttunut, kun sisämarkkinasäännökset on otettu EY:n perustamissopimukseen.

II Kansallinen lainsäädäntö

2. Elokuun 10. päivänä 1981 annetun Ranskan lain nro 81-766 [3] 1 §:ssä säädetään muun muassa, että jokaisen kirjojen kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kustantamilleen tai maahan tuomilleen kirjoille vähittäismyyntihinta. Vähittäiskauppiaiden on noudatettava sellaista vähittäismyyntihintaa, joka on suuruudeltaan 95—100 prosenttia tuosta vahvistetusta hinnasta. Mikäli kyse on Ranskassa kustannetun kirjan maahantuonnista, maahantuojan vahvistaman vähittäismyyntihinnan on oltava vähintään samansuuruinen kuin kustantajan vahvistama hinta. Viimeksi mainittua säännöstä ei kuitenkaan 13.5.1985 annetun lain nro 85-500 ja 31.12.1993 annetun lain nro 93-1420, jotka on myös annettu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, mukaan sovelleta kirjoihin, jotka tuodaan muista Euroopan yhteisön jäsenvaltioista muutoin kuin silloin, kun tämän

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — 3 artiklan c ja g alakohtaa ei ole muutettu, muut artiklat ovat Amsterdamin sopimuksella muuttamisen ja konsolidoinnin jälkeen nyt 4 artikla, 10 artikla, 14 artiklan 2 kohta, 98 artikla ja 99 artiklan 3 ja 4 kohta.

2 — Ks. asia 229/83, Leclerc ym., tuomio 10.1.1985 (Kok. 1985, s. 1; Kok. Ep. VIII, s. 1); asia 299/83, Leclerc ym., tuomio 11.7.1985 (Kok. 1985, s. 2515); asia 95/84, Boriello, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2253) ja asia 254/87, Syndicat des libraires de Normandie, tuomio 14.7.1988 (Kok. 1988, s. 4457).

3 — JORF 11.8.1981.

tuonnin tarkoituksena on ollut estää kirjojen määrähintajärjestelmän soveltaminen.

III Tosiseikat

3. Échirolles Distribution SA (jäljempänä kantaja) harjoittaa liikettä aputoiminimellä "Centre Leclerc". Koska se on 10.8.1981 annetun Ranskan lain 1 §:n 4 momentin vastaisesti myynyt kirjoja yli 5 prosenttia kustantajan tai maahantuojan vahvistamaa hintaa halvemmalla, se tuomittiin maksamaan vahingonkorvausta kirjakauppias Patrick Corbet'lle, Association du Dauphiné pour le maintien et l'application de la loi du 10 août 1981 sur le prix unique du livre -nimiselle yhdistykselle, Association des libraires de bandes dessinées -nimiselle yhdistykselle (sarjakuvakirjakauppiaitten yhdistys) ja Union des libraires de Francelle (Ranskan kirjakauppiasliitto) (jäljempänä vastaajat).[4]

4. Kantaja valitti tästä tuomiosta kansalliseen tuomioistuimeen. Perusteluna kantaja vetoaa muun muassa siihen, että laki, joka on tähän asti ollut sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, voi EY:n perustamissopimuksen sisämarkkinoita koskevien säännösten voimaantulon myötä nyt olla sen kanssa ristiriidassa.

5. Ennakkoratkaisupyynnössään kansallinen tuomioistuin viittaa muun muassa siihen, että Ranskassa sovellettava kirjojen määrähintajärjestelmä koskee periaatteessa sekä yksityisiä ostajia että ammattikäyttöön kirjoja hankkivia eikä tee eroa kulttuurillisesti arvokkaiden ja teknisten kirjojen välillä. Se toteaa, että tämän vuoksi niiden yritysten tai henkilöiden, joille kirjatieto on tarpeellista ja tärkeää, kuten lakimiesten, lääkärien ja arkkitehtien, toimintakustannukset nousevat. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että järjestäytyneet tai yksittäiset kirjakauppiaat eivät tästä syystä voi antaa niiden voittojen, joita tavallisesti saadaan kohonneen tuottavuuden, yhteisostoijen, liiketoiminnan hallinnon tehostumisen taikka myös palvelujen laadukkuuden ansiosta, heijastua vähittäismyyntihintaan. Se katsoo, että kirjojen määrähintajärjestelmä, jossa hinnan määrää henkilö, joka ei ole sopimusosapuoli, rajoittaa markkinoiden vapaata toimintaa. Ranska tekee kansallisen tuomioistuimen mukaan kirjamarkkinoista näin vyöhykkeen, jolla ei ole kilpailua.

6. Kansallinen tuomioistuin pitää ennakkoratkaisupyynnössään lähtökohtana sitä, ettei kyseessä oleva laki ole ristiriidassa perustamissopimuksen 85 artiklan (josta on tullut EY 81 artikla) kanssa, koska ei ole kyse elinkeinonharjoittajien tekemään sopimukseen perustuvista kirjojen kiinteistä hinnoista. Se toteaa, että lain on aikaisemmin katsottu olevan ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 30 artikla) kanssa — jotka mahdollisesti myös tulevat kyseeseen — vain silloin kun se sääntelee rajan ylittäviä tilanteita, mistä ei kuitenkaan tässä ole kysymys. Tästä syystä yhteisöjen tuomioistuin ja Euroopan yhteisöjen komissio ovat sen mukaan perustamissopimuksen

4 — Tribunal de commerce Grenoblen tuomio 12.12.1997.

valossa lopullisesti hyväksyneet lain nykyisen sanamuodon ennen sisämarkkinoita koskevien säännösten voimaantuloa.

7. Kansallisen tuomioistuimen mukaan kysymystä siitä, onko tilanne sama myös sisämarkkinoiden luomisen jälkeen, ei kuitenkaan ole (vielä) nimenomaisesti ratkaistu. Se katsoo, että koska sisämarkkinoita pidetään yhtenäiset markkinat muodostavana kansallisten markkinoiden sulautumana, sisämarkkinasäännöksillä voi olla vaikutusta myös puhtaasti kansallisesti sovellettaviin kirjojen kiinteisiin hintoihin. Kansallinen tuomioistuin toteaa, ettei sisämarkkinoita mahdollisesti pidä nähdä ainoastaan tavaroiden vapaan liikkuvuuden alueena vaan myös yhtenäismarkkinoina, joiden toimintasäännöt sitovat samalla tavoin sekä valtioita että yksityishenkilöitä.

8. Jotta voitaisiin selvittää, onko kyseinen laki nykyisessä sanamuodossaan sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, on kansallisen tuomioistuimen mukaan siksi tutkittava, onko oikeustila sisämarkkinasäännösten voimaantulon myötä muuttunut. Tuomioistuin toteaa, ettei se voi odottaa nimenomaista muutosta yhteisön oikeuteen kirjojen kiinteiden hintojen osalta, sillä se on velvollinen ratkaisemaan asian kohtuullisen ajan kuluessa.

IV Ennakkoratkaisukysymys

9. Pääasiaa käsittelevä kansallinen tuomioistuin on näillä perusteilla esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko Ranskan lainsäädäntö, jossa kustantajat velvoitetaan asettamaan kirjakauppiaille kaikensisältöisten kirjojen jälleenmyyntihinta, joka koskee niin kuluttajia kuin elinkeinotoimintaansa varten kirjoja hankkivia, yhteensopiva 1.1.1993 perustettujen sisämarkkinoiden ja erityisesti Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan yhtenäisasiakirjalla ja Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, 3 artiklan c ja g alakohdan, 3 a artiklan, 5 artiklan, 7 a artiklan toisen kohdan sekä 102 a artiklan ja 103 artiklan 3 ja 4 kohdan kanssa?"

V Asianosaisten ja muiden osapuolten väitteet ja niiden perustelut

10. Kantaja väittää, että Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmä on luonut alueen, jolla ei ole kilpailua ja joka siksi on ristiriidassa tarjonnan ja kysynnän perusteella määräytyvien markkinoiden periaatteen kanssa. Kantaja toteaa, että Ranskan lainsäätäjä on halunnut suojata kirjojen kiinteillä hinnoilla taiteellista ja kirjallista luomistyötä, mutta se ei kuitenkaan ole ottanut huomioon sitä, että kirjojen määrähintajärjestelmä on vaikutukseltaan yleinen ja koskee siten myös teknisiä kirjoja, jotka eivät kuitenkaan tarvitse tuollaista suojaa.

Kantaja katsoo, että vaikka kirja on myös kulttuuriesine, on sillä myös yhteys talouteen, mikä näkyy muun muassa siinä, että kirjojen määrähintajärjestelmä on johtanut Ranskassa kirjojen hintojen yleiseen nousuun.

11. Kantaja toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on tosin katsonut aikaisemmissa Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmää koskevissa ratkaisuissaan, että periaate, jonka mukaan kustantaja vahvistaa hinnat, on sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, mutta se on kuitenkin tällöin viitannut nimenomaisesti vain yhteisön oikeuden senhetkiseen tilaan eli ajankohtaan, jolloin sisämarkkinoiden käsite ei vielä sisältynyt EY:n perustamissopimukseen. Sisämarkkinoita koskevien määräysten hyväksyminen voi kantajan mukaan kuitenkin merkitä sitä, että kiistanalainen Ranskan lainsäädäntö on ristiriidassa kyseisten perustamissopimuksen määräysten kanssa.

12. Kantaja korostaa lisäksi, että Ranskan kirjojen kiinteitä hintoja koskevat määräykset eivät ole perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia, koska niitä sovelletaan myös silloin, kun jonkin toisen jäsenvaltion kansalainen haluaa ostaa kirjoja Ranskasta, jolloin tämän on maksettava ranskalaisen kustantajan vahvistama hinta, mikä muodostaa esteen tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle.

13. Itävallan ja Ranskan hallitukset viittaavat ensinnäkin siihen, ettei ennakkoratkaisukysymystä voida ottaa tutkittavaksi esitetyssä muodossa, koska se tarkoittaisi sen tutkimista, onko kansallinen määräys sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa. Itävallan ja Ranskan hallitukset katsovat, että mikäli yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin pitää kysymykseen vastaamista tarpeellisena, on kysymys muotoiltava uudelleen. Itävallan hallituksen käsityksen mukaan se on muotoiltava uudelleen myös siitä syystä, että on kyse sellaisista yhteisön oikeuden määräyksistä, joiden tulkinnalla ei voi olla vaikutusta pääasiaan, koska ne eivät ole välittömästi sovellettavia, mistä syystä asianosaiset eivät voi vedota niihin. Komissio katsoo, että ennakkoratkaisukysymystä on tulkittava siten, että se koskee etupäässä perustamissopimuksen 85 artiklaa sekä edellä mainittuja määräyksiä. Perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan tutkiminen ei komission mielestä sitä vastoin ole tarpeen, sillä kansallinen tuomioistuin lähtee siitä, etteivät ne estä ranskalaisten säännösten soveltamista.

14. Pääasian vastaajat sekä Ranskan, Kreikan, Itävallan ja Norjan hallitukset ja komissio viittaavat yhteisöjen tuomioistuimen aikaisempaan Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmää koskevaan oikeuskäytäntöön ja ovat asiallisesti sitä mieltä, että Euroopan yhtenäisasiakirjalla ja Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella hyväksytyt määräykset eivät ole voineet muuttaa tähänastista oikeuskäytäntöä. Ne katsovat, ettei sisämarkkinoiden käsite ole täysin uusi. Niiden mielestä pelkästään se seikka, että siitä on tullut positiivisoikeudellinen käsite, ei tarkoita, että tuomioistuimen ennen tämän käsitteen hyväksymistä soveltamia periaatteita on tarkistettava. Ne toteavat, että olennaista sen arvioimisessa, onko yhteisön oikeus ristiriidassa kansallisen kirjojen määrähintajärjestelmien soveltamisen kanssa, on

sen tutkiminen, onko yhteisön tasolla olemassa kilpailupolitiikkaa, joka koskee puhtaasti kansallisia kirjojen kiinteisiin hintoihin kohdistuvia järjestelmiä tai menettelytapoja. Tuollaista kilpailupolitiikkaa ei niiden mielestä kuitenkaan ole tällä hetkellä yhteisön tasolla olemassa.

15. Ranskan ja Norjan hallitus viittaavat lisäksi siihen, että Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella hyväksyttiin tärkeitä muutoksia kulttuurin alalla. Ranskan ja Norjan hallitusten mukaan yhteisöllä on tämän jälkeen ollut EY:n perustamissopimuksen 128 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 151 artikla) puitteissa tekemilleen sopiva oikeudellinen perusta. Ranskan hallitus katsoo, että kun yhteisön on perustamissopimuksen 128 artiklan 4 kohdan mukaan otettava huomioon kulttuuriin liittyvät näkökohdat muiden sopimuksen määräysten mukaisessa toiminnassaan, Ranskan kirjojen kiinteitä hintoja koskevat määräykset eivät ole ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

VI Kannanotto

1. *Tutkittavaksi ottaminen*

16. Kansallinen tuomioistuin on muotoillut yhteisöjen tuomioistuimelle esittämänsä kysymyksen kysymykseksi siitä, onko kansallinen lainsäädäntö sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa. EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) ensimmäisen kohdan mukaisessa ennakkoratkaisumenettelyssä yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin toimivalta käsitellä ainoastaan yhteisön oikeuden tulkintaa ja pätevyyttä koskevia kysymyksiä. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta ei tässä menettelyssä ulotu kansallisen oikeuden säännösten arvioimiseen. Tämä jää kansallisten tuomioistuinten tehtäväksi ennakkoratkaisun pohjalta.

17. Ennakkoratkaisupyynnöstä on kuitenkin pääteltävissä, että kansallinen tuomioistuin haluaisi kysymyksellään pääasiallisesti tietää, ovatko EY:n perustamissopimuksen sisämarkkinasäännökset tulkittavissa siten, että jäsenvaltio saa antaa tai pitää voimassa säännöksiä, joiden sisältönä on kirjojen hintojen vahvistaminen. Kansallinen tuomioistuin pyytää siis yhteisöjen tuomioistuimelta kriteerejä asiaa koskevien säännösten tulkitsemiseen, jotta se voisi itse arvioida, onko ratkaisussa merkityksellinen kansallinen lainsäädäntö sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa. Näin tulkittu ja uudelleen muotoiltu ennakkoratkaisukysymys otetaan tutkittavaksi.

18. Itävallan hallitus on sitä mieltä, että ennakkoratkaisumenettelyllä ei ole merkitystä pääasian kannalta. Se esittää, että koska yksikään pääasian asianosaisista ei voi vedota kansallisen tuomioistuimen mainitsemiin määräyksiin eikä kansallinen

tuomioistuinkaan ole velvollinen jättämään soveltamatta näiden määräysten vastaisia kansallisia säännöksiä, on ennakkoratkaisupyyntö hylättävä siitä syystä, ettei esitetyllä kysymyksellä ole merkitystä pääasian kannalta.

19. On kuitenkin muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on yksinomaan asiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida yhteisöjen tuomioistuimelle esittämänsä kysymyksen merkityksellisyys asialle. Tämä käy ilmi perustamissopimuksen 177 artiklasta, joka luo perustan tiiviille yhteistyölle kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välille. Jos siis esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, on tuomioistuin periaatteessa velvollinen antamaan ennakkoratkaisun. Ennakkoratkaisupyyntö voidaan siksi hylätä vain silloin, kun on ilmeistä, ettei kansallisen tuomioistuimen yhteisön oikeudesta pyytämän tulkinnan ja pääasian asianhaarojen tai aiheen välillä ole mitään yhteyttä eli siis silloin kun kysymys objektiivisesti arvioiden ei ole tarpeen. Näin on asia esimerkiksi silloin, kun ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen tarkoittaisi sitä, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi annettava lausunto yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä.

20. Vaikka kysymyksestä kansallisen tuomioistuimen mainitsemien säännösten välittömästä sovellettavuudesta voisi vireillä olevassa pääasiassa vallita epäselvyyttä, on yhteys sisämarkkinamääräysten ja kansallisen kirjojen määrähintajärjestelmästä annetun lain välillä ilmeinen. Tässä eivät ole kyseessä yleiset tai hypoteettiset kysymykset. Kysymys siitä, onko asianomaisen ranskalaisen lain soveltaminen todella ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, liittyy pyynnön perustelujen tutkimiseen. Ennakkoratkaisupyyntö otetaan siis tutkittavaksi.

2. *Perustelut*

21. Perustamissopimuksen 5 artiklan (josta on tullut EY 10 artikla) mukaan jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä, jotka ovat aiheellisia tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi ja pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan sopimuksen tavoitteiden saavuttamista. On epäselvää, onko tällä säännöksellä itsenäistä oikeusvaikutusta vai onko se liian yleinen, jotta sillä voisi olla sitova vaikutus muutoin kuin vain yhdessä muiden sopimusmääräysten kanssa. On tosin ajateltavissa, että joissakin tapauksissa ei tarvita muita yhteisön oikeuden elementtejä, koska velvoitteet voivat johtua pelkästään lojaalisuudesta yhteisölle. Tämä koskee varsinkin pidättymistä sellaisista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen. Näiden tavoitteiden on kuitenkin itsessään oltava tarpeeksi täsmällisiä. Näin ei kuitenkaan ole vain hyvin yleisesti muotoillun sisämarkkinoiden käsitteen osalta.

a) EY:n perustamissopimuksen 3 artikla, 3 a artikla ja 7 a artikla.

22. Ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi tulkittavat perustamissopimuksen 3, 3 a ja 7 a artikla liittyvät sisämarkkinoiden käsitteen käyttöönottoon sekä ominaispiirteisiin. Kyseisessä asiassa ratkaisevaa on siis tämän käsitteen sisällön määrittäminen. Tätä varten se on ensin asetettava historialliseen ja systemaattiseen kontekstiinsa.

23. Alkuperäinen ETY:n perustamissopimus sisälsi — kuten myös sopimus nykyisessä muodossaan — yhteismarkkinoiden käsitteen, mutta ilman sopimukseen nykyisin sisältyvää sisämarkkinoiden käsitettä. Tämä käsite lisättiin silloiseen ETY:n perustamissopimukseen 28.2.1986 annetun Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osalla ja 13 artiklalla. Euroopan yhtenäisasiakirja asetti yhteisön tavoitteeksi sisämarkkinoiden toteuttamisen ja edellytti tässä tarkoituksessa useita muita muutoksia. Tammikuun 1. päivänä 1993 voimaan tulleella sopimuksella Euroopan unionista vahvistettiin sisämarkkinoiden toteuttamisella pyrittävän yhdentymiseen — sananmukaisesti luomalla alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja — ja asetettiin sisämarkkinat Euroopan unionin tavoitteeksi (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen B artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäinen luetelmakohta).[5] Sisämarkkinoiden perustamisen tavoitteena oli niiden esteiden poistaminen, jotka erottivat jäsenvaltiot toisistaan, jotta kansalliset sisämarkkinat voisivat sulautua yhtenäiseksi talousalueeksi. Siksi täsmennettiin sisällöllisesti yhteismarkkinoiden perustamisen olennaisia elementtejä, jotka oli asetettu yhteisölle jo EY:n perustamissopimuksen 2 artiklalla (josta on muutettuna tullut EY 2 artikla).

24. Sisämarkkinoiden käsite liittyy tästä syystä erottamattomasti yhteismarkkinoiden käsitteeseen, josta se on lähtöisin. Alkuperäistä sopimusta koskevan yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan[6] yhteismarkkinoiden perustaminen kuuluu yhteisön tavoitteisiin. Yhteisöjen tuomioistuin määrittelee yhteismarkkinat talousalueeksi, joka muistuttaa rakenteeltaan sisämarkkinoita. Yhteismarkkinoiden perustamisella poistetaan sen mukaan esteet yhteisön sisäkaupasta, jotta kansalliset markkinat voivat sulautua yhtenäisiksi markkinoiksi, joiden olosuhteet muistuttavat mahdollisimman paljon todellisten sisämarkkinoiden olosuhteita.

25. Kyseisessä asiassa on ratkaisevaa se, onko sisämarkkinoiden luomisessa kyse sopimustavoitteesta, jolla on vaikutusta vain yhdessä muiden sopimusmääräysten, kuten tavaroiden vapaata kauppaa (EY:n perustamissopimuksen 30 artikla ja sitä seuraavat artiklat) tai kilpailua (perustamissopimuksen 85 artikla ja sitä seuraavat artiklat) koskevien sopimusmääräysten kanssa, vai onko kyse itsenäisestä määräyksestä, joka perustaa itsenäisiä oikeudellisia velvoitteita ilman että jäsenvaltioiden lisätoimet tavoitteen toteuttamiseksi

5 — Muutettuna nyt EY 2 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäinen luetelmakohta.

6 — Ks. mm. asia 270/80, Polydor, tuomio 9.2.1982 (Kok. 1982, s. 329, 16—18 kohta; Kok. Ep. VI, s. 323) ja asia C-41/93, Ranska v. komissio, tuomio 17.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1829, 19 kohta; Kok. Ep. XV, s. 165; ks. myös siinä mainitut oikeustapaukset).

olisivat tarpeen. Jos kyse on ainoastaan sopimustavoitteesta, on kyseessä tehtävä, jonka toteuttamiseksi olisi annettava sopivia säännöksiä. Tämä tarkoittaisi toisaalta sitä, etteivät mainitut sisämarkkinoita koskevat säännökset yhteisön oikeuden tämänhetkisessä tilassa olisi luettavissa erikseen vaan vain yhdessä niiden sopimuksen määräysten kanssa, jotka kulloinkin täsmentävät niitä, jolloin vain tuolloin mainituilla säännöksillä voisi olla sitovaa vaikutusta ja ne voisivat asettaa velvoitteita.

26. Määräysten sanamuoto puhuu sen puolesta, että sekä sisämarkkinat että yhteismarkkinoiden käsite olisi nähtävä pelkkänä sopimustavoitteena, jota on täsmennettävä vastaavilla sopimusmääräyksillä.

27. Perustamissopimuksen 3 ja 3 a artiklan mukaan jäsenvaltioiden ja yhteisön toimintaan sisältyy sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrätyssä aikataulussa sellaisen jäsenvaltioiden talouspolitiikan käyttöönottaminen, joka perustuu sisämarkkinoihin ja jota harjoitetaan vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tähän liittyen asiassa Alsthom Atlantique [7] antamassaan tuomiossa, että ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdassa [8] " — — edellytetty sellaisen järjestelmän toteuttaminen, jolla taataan, ettei kilpailu vääristy yhteismarkkinoilla, on tavoite, jota on täsmennetty useissa muissa kilpailumääräyksissä — — ". Näihin täsmentäviin määräyksiin kuuluu myös EY:n perustamissopimuksen 85 artikla, joka kieltää yrityksiltä sellaiset sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteisön sisällä tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteisön sisällä.

28. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 3 artiklassa "määritetään ne alat ja tavoitteet, joita yhteisön toiminta koskee. Siinä määrätään siten yhteismarkkinoita koskevat yleiset periaatteet, joita sovelletaan yhdessä perustamissopimuksen niiden lukujen kanssa, joilla nämä periaatteet on tarkoitus panna täytäntöön — — ." [9] Siten myös ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohta [10] kuuluu yhteismarkkinoiden yleisiin periaatteisiin, joita sovelletaan yhdessä perustamissopimuksen niiden lukujen kanssa, joilla nämä periaatteet on tarkoitus panna täytäntöön.

29. Perustamissopimuksen 7 a artiklan toisessa kohdassa määritellään sisämarkkinat alueeksi, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus

7 — Asia C-339/89, tuomio 24.1.1991 (Kok. 1991, s. I-107; Kok. Ep. XI, s. 1).

8 — Nykyään EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohta.

9 — Ks. mm. asia C-341/95, Bettati, tuomio 14.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4355, 75 kohta, ks. myös siinä mainitut oikeustapaukset).

10 — Ks. alaviite 8.

taataan, mutta kyseisessä artiklassa nimenomaisesti todetaan tämän tapahtuvan "tämän sopimuksen määräysten mukaisesti". Perustamissopimuksen 7 a artiklan kautta sisämarkkinoiden käsitteestä on siis kyllä tullut positiivisoikeudellinen käsite, mutta jotta sillä voisi olla sitovia oikeusvaikutuksia, se on kuitenkin pantava täytäntöön muilla sopimusmääräyksillä. Tämä voidaan johtaa myös ilmaisusta "taataan", sillä ilmaus ei tarkoita sisämarkkinoiden "olevan" vapaan liikkuvuuden alue. Takaamiseen kuuluu jo käsitteellisesti se, että on ryhdyttävä erityisiin lisätoimenpiteisiin.

30. Perustamissopimuksen 7 a artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisö hyväksyy toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat asteittain 31.12.1992 mennessä. Tämän päivämäärän vahvistamisella ei kuitenkaan ole mitään automaattisia oikeusvaikutuksia. [11] Siksi pelkästään tämän seikan vuoksi ei myöskään jäsenvaltioille voi syntyä sopimustavoitetta pitemmälle meneviä velvoitteita.

31. Voidaan viitata myös yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon asiassa Wijsenbeek. [12] Tämä asia tosin koski sellaisten henkilöiden vapaata liikkuvuutta, jotka — ennen Schengen-säännöstön liittämistä yhteisön tai unionin oikeuteen — vetosivat siihen, että he voivat sisämarkkinoiden seurauksena ylittää rajan ilman rajatarkastusta. Tuomioistuin totesi tähän tuomion 40 kohdassa seuraavaa: "Tätä artiklaa [kyseessä oli artikla 7 a] ei voida tulkita siten, että koska neuvosto ei — — ole toteuttanut toimenpiteitä, joiden perusteella jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus poistaa henkilöllisyyden tarkastukset yhteisön sisärajoilla, tämä velvollisuus perustuisi automaattisesti yllämainitun ajanjakson päättymiseen." Jos sisämarkkinat eivät siis voi yksin luoda mitään välittömästi vaikuttavia oikeuksia unionin kansalaisille, ei niistä voi yksin myöskään johtaa mitään välittömästi vaikuttavia velvoitteita jäsenvaltioille.

32. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut vastaavasti jo asiassa Ranska vastaan komissio, [13] että sisämarkkinat luodaan toimenpiteillä, joita yhteisö toteuttaa tämän artiklan ja muiden siinä mainittujen määräysten mukaisesti. Myös lausunnossa 1/91 [14] tuomioistuin määrittelee EY:n perustamissopimuksen 2 artiklan, 8 a artiklan (josta on muutettuna tullut EY 18 artikla) ja 102 a artiklan (josta on tullut EY 98 artikla) sisällön nimenomaisesti tavoitteiksi, joiden saavuttamiseen vapaa kauppa ja kilpailu ovat soveltuvia keinoja.

33. Yhteisöjen tuomioistuimen tähänastinen Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmää koskeva oikeuskäytäntö vahvistaa samoin nämä päätelmät. Useiden yhteisöjen tuomioistuimen antamien kyseiseen lakiin liittyneiden ratkaisujen jälkeen on muutettu niitä kohtia, jotka olivat ristiriidassa yhteisön oikeuden ja erityisesti ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on tuomioissaan tutkinut kyseessä olevia sään-

11 — Ks. Euroopan yhtenäisasiakirjan päätösasiakirjaan liitetty julistus 7 a artiklasta.

12 — Asia C-378/97, tuomio 21.9.1999 (Kok. 1999, s. I-6207).

13 — Asia C-41/93 (mainittu alaviitteessä 6).

14 — 14.12.1991 annettu lausunto (Kok. 1991, s. I-6079, 50 kohta; Kok. Ep. XI, s. 565).

nöksiä muun muassa ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan [15] ja sopimuksen muiden määräysten valossa. Se on tullut joka kerta siihen tulokseen, ettei kiistanalainen kirjojen hintoja koskeva säännös viimeisimmässä sovellettavassa sanamuodossaan ole ollut ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaisesti todennut, ettei näissä tapauksissa ETY:n perustamissopimuksen 7 artikla eikä mikään muukaan määräys tai yhteisön oikeuden periaate ole sovellettavissa syrjivään kohteluun sellaisen lainsäädännön yhteydessä, jonka mukaan kirjan maahantuojan tai kustantajan on vahvistettava kirjojen vähittäismyyntihinta. Kuten edellä on esitetty, sisämarkkinoiden käsitteen hyväksyminenkään ei muuta mitenkään tätä näkemystä.

34. Edellä esitetyn perusteella voidaan katsoa, että sisämarkkinoita koskevat määräykset eli perustamissopimuksen 3 ja 3 a artikla sekä 7 a artiklan toinen kohta ovat ainoastaan sopimustavoitteita, joita täsmennetään yhteisön ja jäsenvaltioiden toimilla tai perustamissopimuksen kulloinkin soveltuvilla määräyksillä, eikä niillä tästä syystä ole välittömiä oikeusvaikutuksia muutoin kuin yhdessä näiden määräysten kanssa.

b) Perustamissopimuksen 5 ja 85 artikla

35. On todettava, ettei kyseessä olevassa asiassa ole esitetty mitään, mikä viittaisi perustamissopimuksen 85 artiklassa kiellettyihin sopimuksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin kustantajien tai vähittäiskauppiaiden välillä vähittäismyyntihintojen vahvistamisesta. Seuraavassa ei siksi ole tarpeen tarkastella kuin vain lyhyesti perustamissopimuksen 5 ja 85 artiklaa.

36. Edellä mainitussa tuomiossa asiassa Leclerc ym., [16] joka oli yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäinen Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmästä antama tuomio, tuomioistuin totesi, ettei tämän lainsäädännön tarkoituksena ole määrätä sopimusten tekoa kustantajien ja vähittäiskauppiaiden välillä tai muita perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdassa mainittuja menettelytapoja, vaan se velvoittaa kustantajat tai maahantuojat vahvistamaan vähittäismyyntihinnat yksipuolisesti. Tuomioistuin on siksi muotoillut kysymyksen muotoon "rajoittaako sellainen kansallinen lainsäädäntö, joka tekee 85 artiklan 1 kohdassa kielletyistä yritysten menettelytavoista tarpeettomia velvoittamalla kirjojen kustantajat tai maahantuojat vahvistamaan vapaasti vähittäiskauppaporrasta sitovat hinnat, 85 artiklan käytännön vaikutusta, ja onko se näin ollen ristiriidassa perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan kanssa". [17]

37. Tuolloin — kuten nykyisin — yhteisöllä ei ollut olemassa sellaista kilpailupolitiikkaa, joka koskisi puhtaasti kansallisia kirja-alan järjestelmiä tai menettelytapoja ja jota jäsenvaltiot olisivat velvollisia noudattamaan sen vuoksi, että niillä on vel-

15 — Ks. alaviite 8.

16 — Mainittu alaviitteessä 2.

17 — Mainittu alaviitteessä 2, 15 kohta.

vollisuus pidättyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden toteutumisen. Tuomioistuin katsoi tästä syystä, etteivät perustamissopimuksen 5 artiklasta sekä 3 artiklan f alakohdasta [18] ja 85 artiklasta johtuvat jäsenvaltioiden velvoitteet olleet riittävän täsmällisiä, jotta ne olisivat voineet kieltää niitä antamasta lainsäädäntöä, joka koskee vähittäismyyntihintoihin liittyvää kilpailua.

38. Tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan [19] jäsenvaltiot eivät kuitenkaan perustamissopimuksen 5 artiklan, luettuna yhdessä 85 artiklan kanssa, mukaan saa toteuttaa tai pitää voimassa toimenpiteitä — ei myöskään lakien tai asetusten muodossa — jotka voisivat tehdä tehottomaksi yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen käytännön vaikutuksen. Oikeuskäytännön mukaan sellaisesta olisi kyse, jos jäsenvaltio määräisi tehtäväksi 85 artiklan vastaisia yritysten välisiä yhteisjärjestelyjä, helpottaisi niiden tekemistä tai vahvistaisi niiden vaikutusta tai jos se poistaisi omalta sääntelyltään valtiollisen luonteen siirtämällä vastuun talouteen puuttuvien ratkaisujen tekemisestä yksityisille tahoille.

39. Kirjojen kiinteitä hintoja koskeva Ranskan säätämä laki siirtää kylläkin kustantajien tehtäväksi vahvistaa kirjoille hinnat, joita vähittäiskauppias voi vaatia kuluttajalta, ja sillä puututaan näin taloutta koskevaan ratkaisuun. Kuten edellä on esitetty, ei ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä eikä asianosaisten esityksistä kuitenkaan käy ilmi, että kustantajat tai vähittäiskauppiaat olisivat tehneet yritysten välisiä yhteisjärjestelyjä tai sopineet yhdenmukaistetuista menettelytavoista kiinteiden hintojen vahvistamiseen liittyen. Lainsäädännön ja kyseisten yritysten menettelytapojen välillä ei näin ollen voida todeta mitään syy-yhteyttä, joka johtaisi 85 artiklan 1 kohdan soveltumiseen.

40. Perustamissopimuksen 5 artiklan toinen kohta sekä 3 artiklan g alakohta ja 85 artikla eivät tämän vuoksi ole ristiriidassa sellaisen kansallisen lainsäädännön kanssa, joka velvoittaa kustantajaa vahvistamaan kirjojen vähittäismyyntihinnan, sillä valtiollisen toimenpiteen ja yrityksen lopulta tekemien päätösten välillä ei ole riittävää yhteyttä.

c) Kilpailupolitiikka

41. Tätäkään kohtaa ei tarvitse tarkastella kovin yksityiskohtaisesti, sillä yhteisöllä ei ole olemassa kirjojen hintojen vahvistamista koskeviin puhtaasti kansallisiin järjestelmiin liittyvää kilpailupolitiikkaa, jota jäsenvaltioiden olisi noudatettava sen perusteella, että ne ovat velvollisia pidättymään toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista. Tässä yhteydessä on mainittava myös perustamissopimuksen 128 artiklan 4 kohta, jonka mukaan yhteisö ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon toiminnassaan, siis myös kilpailutoimintansa järjestämisessä.

18 — Katso alaviite 8.

19 — Asia C-2/91, Meng, tuomio 17.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5751; Kok. Ep. XIV, s. 453); asia C-245/91, Ohra, tuomio 17.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5851) ja asia C-185/91, Reiff, tuomio 17.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5801; Kok. Ep. XIV, s. 465).

42. Asiassa Leclerc ym. [20] annetun tuomion jälkeen komissio on kolmessa tapauksessa ryhtynyt oikeudellisiin toimiin yksittäisiä jäsenvaltioita vastaan kirjojen kiinteitä hintoja koskevien kansallisten säännösten vuoksi. [21] Näissä kaikissa kolmessa tapauksessa komissio tutki kulloinkin kyseessä olevan kirjojen määrähintajärjestelmän rajojen yli ulottuvat vaikutukset ja katsoi asiallisesti, että kyseiset säännökset muodostaisivat esteen sekä kirjojen tuonnille että viennille ja aiheuttaisivat siten haittaa yhteisön sisäiselle kaupalle.

43. Kyseessä olevassa tapauksessa ei ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös eivätkä asianosaisten kannanotot sisällä tietoja, joista voitaisiin riittävällä todennäköisyydellä päätellä, että määrähintajärjestelmällä on tuntuvia vaikutuksia yhteisön sisäiseen kauppaan.

44. Yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään katsonut, että yritysten välinen yhteisjärjestely, joka ulottuu yhden jäsenvaltion koko alueelle, on luonteeltaan sellainen, että se lujittaa kansallista markkinoiden eristämistä ja haittaa näin perustamissopimuksessa tavoiteltua taloudellista vuorovaikutusta. [22] Jotta yritysten välinen sopimus olisi omiaan "vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sen on mahdollistettava se, että voidaan arvioida riittävän todennäköisesti objektiivisten oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, että kyseinen sopimus voi tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tavalla, joka voi haitata valtioiden välisten yhteismarkkinoiden tavoitteiden toteutumista — — ". [23]

45. Periaatteessa siihen kysymykseen vastaaminen, täyttyvätkö perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset, riippuu monimutkaisista talouteen liittyvistä arvioinneista, jotka kansallisen tuomioistuimen on suoritettava kyseessä olevassa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä esitettyjen kriteerien avulla.

46. Kyseessä olevassa tapauksessa on kuitenkin lähdettävä siitä, etteivät Ranskan kirjojen kiinteitä hintoja koskevat säännökset kokonaisuudessaan ole omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan tarkoittamalla tavalla. Tämä ilmenee välillisesti myös siitä, ettei kirjoja, jotka on kirjoitettu jollakin tietyllä kielellä, välttämättä ohjata suurimittaisesti rajat ylittävään kauppaan. Kirjojen kiinteitä hintoja koskevien säännösten antaminen ei tämän vuoksi ole ristiriidassa sen velvoitteen kanssa, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee pidättyä toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan sopimuksen tavoitteiden saavuttamista, varsinkin kun yhteisöllä ei myöskään ole tätä koskevaa kilpailupolitiikkaa.

20 — Mainittu alaviitteessä 2.

21 — Kyseessä ovat brittiläiseen Net Book Agreementiin liittyvät ratkaisut, alankomaalaiset tapaukset Handelsreglement ja Reiber v. KvB sekä Saksan liittotasavaltaa ja Itävaltaa koskevat tapaukset Sammelrevers ja Einzelreverse.

22 — Asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3851, 48 kohta, ks. myös siinä mainitut oikeustapaukset).

23 — Ks. esim. yhdistetyt asiat C-215/96 ja C-216/96, Bagnasco ym., tuomio 21.1.1999 (Kok. 1999, s. I-135, 47 kohta, ks. myös siinä mainitut oikeustapaukset).

d) Kilpailupolitiikka ja vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaate — EY:n perustamissopimuksen 3 a artikla ja 102 a artikla sekä 103 artiklan 3 ja 4 kohta

47. Vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaate käy ilmi EY:n perustamissopimuksen 3 a artiklan 1 ja 2 kohdasta, 102 a artiklasta ja 105 artiklan 1 kohdasta (josta on tullut EY 105 artiklan 1 kohta), ja se on yhteydessä talous- ja rahapolitiikkaa koskeviin määräyksiin. Euroopan unionista tehty sopimus, jolla nämä säännökset hyväksyttiin, näkee tämän periaatteen siis pikemminkin yhteisön talous- ja rahapolitiikkaan kuuluvana kuin sisämarkkinoiden käsitettä määrittelevänä tekijänä. Mainitun 102 a artiklan mukaan jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa niin, " — — että ne myötävaikuttavat 2 artiklassa määriteltyjen yhteisön tavoitteiden toteuttamiseen 103 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut yleiset suuntaviivat huomioon ottaen". Jäsenvaltiot ja yhteisö toimivat 3 a artiklassa määrättyjen periaatteiden mukaisesti noudattaen voimavarojen tehokasta kohdentamista suosivan, vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta.

48. Perustamissopimuksen 102 a artiklassa käytettyä talouspolitiikan käsitettä ei määritellä tarkemmin itse sopimuksessa. Ehdotukset, jotka neuvosto 103 artiklan 2 kohdan mukaisesti on laatinut jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan yleisiksi suuntaviivoiksi, sisältävät myös mikrotaloudellisia, erillisten markkinoiden säätelemistä koskevia elementtejä. Esimerkiksi neuvoston 7 päivänä heinäkuuta 1997 antaman suosituksen 97/479/EY [24] jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan yleisiksi suuntaviivoiksi 5 luvussa on kannanottoja tuote- ja palvelumarkkinoiden tehokkaammasta toiminnasta. Niiden mukaan — yhteisön kilpailukyvyn, työllisyyden ja elintason turvaamiseksi ja edistämiseksi vapaakaupan ja jatkuvan teknologisen kehityksen ympäristössä — on olennaisen tärkeää, että jäsenvaltiot ja yhteisö pyrkivät tehostamaan ponnistelujaan hyödyke-, palvelu- ja työmarkkinoidensa nykyaikaistamiseksi talouspolitiikan yleislinjojen mukaisesti. Kasvun ja työllisyyden tukemiseksi inflaatiota kiihdyttämättä on suosituksen mukaan ehdottoman tärkeää tehostaa tuote- ja palvelumarkkinoiden toimintaa, kannustaa kilpailua, suosia keksintöjä ja innovaatiota ja varmistaa tehokas hinnoittelu.

49. Määrähintajärjestelmät, kuten kyseessä oleva järjestelmä, sisältävät elementtejä, jotka ovat ristiriidassa voimavarojen tehokkaan kohdentamisen kanssa. Kyseessä olevat yhteisöoikeudelliset määräykset ovat kuitenkin ainoastaan sopimustavoitteita ja jäsenvaltioiden tai yhteisön politiikkoja, eivätkä ne määrää jäsenvaltioille selviä ja riittävän täsmällisiä käyttäytymisvelvoitteita. On pikemminkin kyse perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden mukaisista periaatteista, joilla ei vielä yksinään ole oikeudellisesti sitovaa vaikutusta, vaan jotka on luettava yhdessä niitä täsmentä-

24 — EYVL L 209, s. 12.

vien muiden yhteisön oikeuden määräysten kanssa.

50. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioiden velvoitteet voivat johtua vain sellaisista yhteisön oikeuden säännöksistä, jotka on muotoiltu riittävän täsmällisesti, tarkasti ja selvästi. Edellä mainitut vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden ja talouspolitiikan yleiset periaatteet eivät kuitenkaan ole sellaisia.

51. Kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on tästä syystä vastattava, etteivät sen mainitsemat perustamissopimuksen säännökset yhteisön oikeuden tämänhetkisessä tilassa estä Ranskan kirjojen kiinteitä hintoja koskevien säännösten soveltamista.

VII Oikeudenkäyntikulut

52. Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Itävallan, Kreikan ja Norjan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on osa kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

VIII Ratkaisuehdotus

53. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan (josta on tullut EY 10 artiklan toinen kohta) sekä 3 artiklan c ja g alakohdan (joista on muutettuina tullut EY 3 artiklan c ja g alakohta) ja 85 artiklan (josta on tullut EY 81 artikla),

kuten myös EY:n perustamissopimuksen 3 a artiklan (josta on tullut EY 4 artikla), 7 a artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 14 artiklan 2 kohta), 102 a artiklan (josta on tullut EY 98 artikla) ja 103 artiklan 3 ja 4 kohdan (joista on tullut EY 99 artiklan 3 ja 4 kohta) säännöksiä on tulkittava siten, että niissä ei yhteisön oikeuden tämänhetkisessä tilassa kielletä jäsenvaltioita antamasta lainsäädäntöä, jonka mukaan kirjan kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kirjan vähittäismyyntihinta, joka koskee kaikkia vähittäiskauppiaita, kunhan tämä lainsäädäntö on sopusoinnussa muiden asiaa koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa.